

איסורי אכילה ואיסורי הנאה¹ (פסחים כא:–כד:)

חזקיה – רק כשנאמר 'לא יאכל' וכדו', בכלל איסור אכילה גם איסור הנאה².
 ר' אבהו – כל מקום שנאמר 'לא יאכל', 'לא תאכלו', 'לא תאכלו', אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה במשמע.

איסור	אכילה/הנאה	מקור	חזקיה	ר' אבהו
1. חמץ בפסח	רבנן - הנאה ריה"ג - אכילה	ולא יאכל חמץ (שמות יג, א)	לא יאכל ולא יראה לך שאר - שלך יהא	כל מקום שנאמר 'לא יאכל'... ולא יראה לך שאר - שלך יהא
2. נבלה	אכילה	לא תאכלו כל נבלה (דברים יד, כא)	(לא נאמר 'לא תאכל')	לגר אשר בשעריך תתננה ואכלה או מוכר לנכרי - הכתוב התירו בהנאה (המקור לר"מ לכל איסורי הנאה)
3. טריפה	אכילה	ובשר בשדה טרפה לא תאכלו (שמות כב, ט)	(לא נאמר 'לא יאכל')	לפלב תשלכון אתו - הכתוב התירו בהנאה (המקור לר"מ לכל איסורי הנאה)
4. חולין שנשחטו בעזרה	הנאה (מח' דאו/דרבנן)	דרשה (חולין סח:)	לפלב תשלכון אתו - ולא חולין בעזרה (כג:)	ר"מ - לפלב תשלכון אתו, ולא חולין בעזרה ר"י - לאו דאורייתא
5. גיד הנשה	ר"י - אכילה ר"ש - הנאה	על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה (בראשית לב, ג)	ר"י - (לא נאמר 'לא יאכל')	ר"י - כשהותרה נבלה היא... וגידה הותרה ר"ש - אין בגידן בנותן טעם
6. דם	אכילה	כל נפש מכם לא תאכל דם (ויקרא יז, יב)	(לא נאמר 'לא יאכל')	על הארץ תשפכונו כמים - הוקש למים
7. אבר מן החי	אכילה	ולא תאכל הנפש עם הבשר (דברים יב, כג)	(לא נאמר 'לא יאכל')	כי הדם הוא הנפש ולא תאכל הנפש עם הבשר - הוקש לדם
8. שור הנסקל	הנאה	סקול יסקל השור ולא יאכל את בשרו ובעל השור נקי (שמות כא, כח)	לא יאכל	כל מקום שנאמר 'לא יאכל'...
9. ערלה	הנאה	וערלתם ערלתו את פרו שלש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל (ויקרא יט, כג)	וערלתם, ערלתו, ערלים - איצטריך משום שכתוב לכם	וערלתם, ערלתו, ערלים - איצטריך משום שכתוב לכם
10. תרומה לזר	אכילה	וכל זר לא יאכל קדש (ויקרא כב, י)	(לא נאמר 'לא יאכל')	ונחשב לכם תרומתכם - שלכם תהא
11. יין לנזיר	אכילה	מחרצנים ועד זג לא יאכל (במדבר ו, ד)	(לא נאמר 'לא יאכל')	נזרו - שלו יהא
12. חדש	אכילה	ולחם וקלי וקרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה (ויקרא כג, יד)	(לא נאמר 'לא יאכל')	קצירכם - שלכם יהא
13. שרצים	אכילה	שקץ הוא לא יאכל (ויקרא יא, מא)	טעמא דידי נמי מהכא	ושקץ יהיו לכם - שלכם יהא
14. חלב	אכילה	וחלב נבלה וחלב טרפה יעשה לכל מלאכה ואכל לא תאכלהו (ויקרא ז, כד)	(לא נאמר 'לא יאכל') (כב. תוסי' סוד"ה ורבי - חזקיה לא מצי אתי ככ"ע)	יעשה לכל מלאכה

1 סוגייתנו עוסקת רק באיסורי אכילה והנאה המופיעים בתורה בניסוח מפורש של איסור אכילה. היא אינה מטפלת באיסורי הנאה הנלמדים מפסוקים מיוחדים (קידושין נו: - כלאי הכרם, עגלה ערופה, ציפורי מצורע, שיער נזיר, פטר חמור ובשר בחלב). כמו כן נשמטו מסוגייתנו בע"ח טמאים שמותרים בהנאה (עי' כג. תוד"ה אמר), וכן טבל שמותר בהנאה שאינה של כילוי (עי' שבת כו. תוד"ה אין). ברשימה כוללת זו מופיעים כל האיסורים שמונה הרמב"ם בפתיחה להלי' מאכלות אסורות.
 2 רש"י (כא: ד"ה לא) מבאר - משמע לא יהא בו היתר המביא לידי שום אכילה, וסתם הנאות לידי אכילה הם באות, שלוקח בדמים דבר מאכל. אבל למסקנה (כג.) חזקיה לומד עקרון זה משרצים שנאמר בהם 'לא יאכל' ולפיכך היתה התורה צריכה ללמד שהם מותרים בהנאה.